

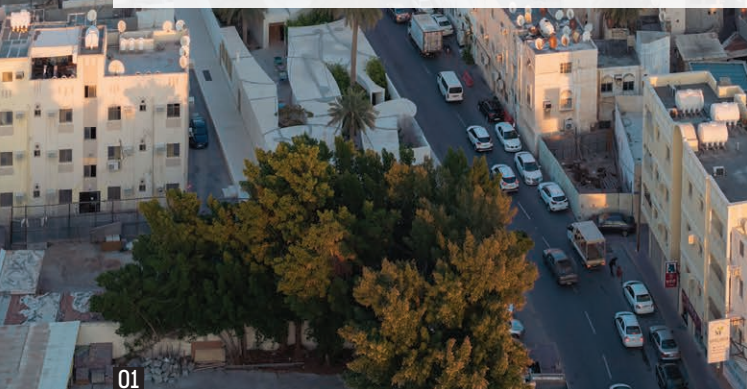
Author: Al-Sayeh, Noura
Title: THE PEARLING PATH
Citation: Metszet, Vol 17, No 1 (2026), pp 20-29,
DOI: 10.33268/Met.2026.1.2
<https://doi.org/10.33268/Met.2026.1.2>

Received: 2 February 2026

Accepted: 9 February 2026

Published: 6 March 2026

MUHARRAQ, BAHRAIN; ARCHITECTS:
Christian Kerez, Anne Holtrop and Valerio Olgiati
Bahrain's Pearling Path, a 3.5 km UNESCO
World Heritage site, is now complete after 13
years of development. Linking oyster beds to
Muharraq, it highlights pearling history from
Roman times to the early 20th century. The pro-
ject combines modern architecture with historic
sites, including merchant homes and public squa-
res, and was managed by the Bahrain Authority
for Culture and Antiquities. Winner of the Aga
Khan Award, Pearling Path is celebrated for pre-
serving a lost cultural tradition.

A GYÖNGYÖK ÚTJA

MUHARRAQ, BAHREINI KIRÁLYSÁG

**A Bahreini Gyöngyök útja 13 évnyi átfogó örökség-
védelmi, felújítási és fejlesztési munka után nemré-
gen hivatalosan is megnyílt.**

—Ebből az alkalomból a Gyöngyút mentén található
több helyszínen megnyíltak az állandó kiállítások. Az
egyik kiemelkedő látnivaló a Siyadi-majlisban található
Gyöngymúzeum [1], amely a Bahreini Nemzeti Múzeum
gyűjteményéből származó, több mint 3000 évvel ezelőtti
datálható legkorábbi gyöngyészerek közül mutat be
néhányat, valamint a Cartier Archívumából származó, az
1920–30-as évekből való kölcsönzött darabokat, továbbá
a Mattar-gyűjtemény és az Al Mahmood Pearls kor-
társ alkotásait. (A kiállításokat a Formafantasma Stúdió
tervezte.)

—A Gyöngyök útja a tengerfenéktől a tengerpartig, majd
pedig a történelmi főváros, Muharraq szívéig kanyarog
3,5 kilométeren keresztül. Bemutatja azt a különleges

gazdagságot és kultúrát, amely a nemes, ugyanak-
kor rendkívül megterhelő gyöngyhalászat körül alakult
a római időktől egészen a huszadik századi megszűnéséig.

—A projektet kulturális fókuszú városmegújulási folya-
mat katalizátoraként képzelték el, felismerve a kisvá-
rosi városszövet, valamint a kialakult társadalmi rétegek
és életformák értékét. A nagyszabású bontással járó fej-
lesztési megközelítésekkel szemben – amelyek gyakran
a lakosság tömeges kiszorításához és dszentifikációhoz
vezetnek a projekt a meglévő épített örökségbe és a nyi-
tott közterekbe történő mikrobeavatkozásokra épít, hogy
látogatók és új lakók vonzásával fékezze a régi városré-
szek elszegényedését és hanyatlását. Ennek megfelelően
a projekt a háztulajdonosokkal és bérlőkkel alakított ki
partnerségeket, a teljes felvásárlás és közvetlen igazgatás
helyett.

—A terület jelentős része felkerült az UNESCO
Világörökségi Listájára. A történelmi épületek közé

03

- 01 Muharraq, Bahrein korábbi fővárosának látképe, előtérben az egyik kis park, középtájon új parkolóház
- 02 Előtérben az óváros, háttérben a felhőkarcolók, a városszövetben több parkolóház
- 03 Az egyik új közterület, az Al-Alawi-ház előtt

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT

**Christian Kerez, Anne Holtrop,
Valerio Olgiati, Bureau Bas Smets**

FOTÓ | PHOTO

Iwan Baan

SZERZŐ | AUTHOR

Noura Al Sayeh

kortárs épületek és infrastrukturális projektek ékelődnek, amelyeket Christian Kerez, Anne Holtrop és Valerio Olgiati terveztek, valamint egy 17 közterületből álló együttes, amely meg-megszakítja az útvonalat, és amelyet a Bureau Bas Smets tervezett az OFFICE Kersten Geers David Van Severen együttműködésével.

—A védett épületek között módos gyöngykereskedők házeit, üzleteket, raktárépületeket és egy mecsetet találunk. Ezek megtestesítik a kulturális identitást, mely az építészet, a dhowhajó-építés, a gazdasági tevékenységek, az intézmények, a társadalmi rendszerek területén formálódott, valamint bemutatják a gyöngyhalászat és -kereskedelem veszélyeit és gazdagságát.

—A „Muharraq revitalizációja” elnevezésű program, amely magában foglalja a Gyöngyök Útját is, elnyerte az Aga Khan Építészeti Díjat a 2017–2019-es ciklusban. A Gyöngyút projektet a Bahreini Kulturális és Régészeti Hatóság (BACA) irányítja.

UNESCO VILÁGÖRÖKSÉGI LISTA: GYÖNGYHALÁSZAT - EGY SZIGETGAZDASÁG TANÚSÁGA

—A Bahreini Gyöngyök Útja egy kulturális örökségi helyszínegyüttes, amely 2012. június 30. óta szerepel az UNESCO Világörökségi Listáján. A 20 ingatlant magában foglaló bejegyzés három tengeri osztrigatelepet, egy partszakaszt, egy erődöt, valamint 15 építészeti létesítményt tartalmaz, amelyek kilenc csoportba rendeződnek. A Világörökségi Lista 10 kiválasztási kritériuma közül a „Gyöngyhalászat – egy szigetgazdaság tanúsága” a III. kritérium alapján került felvételre: „egyedülálló, vagy legalábbis kivételes tanúságot hordoz egy élő vagy eltűnt kulturális hagyományról vagy civilizációról”. Az UNESCO konkrétan így fogalmaz: „a városi ingatlanok, az erőd, a tengerpart és az osztrigatelek együttese kivételes tanúsága a gyöngyhalászat kulturális hagyománya utolsó virágkorának, amely a Perzsa-öböl térségét a 2. századtól

04

05

a 20. század elejéig uralta. Bár a gyöngyhalászati ipar megszűnt, ezek a helyszínek őrzik annak jóléte emlékét és azokat az építési hagyományokat, amelyeket létrehozott.” [2]

—A Gyöngyök Útja helyszíne Muharraq történetét meséli el, a „szigetvárosét”, amely egyetlen termékre épülő gazdaság köre szerveződött, és amely az ókor óta mindmáig az Arab-öböl – és a világ – gyöngyhalászati fővárosa. Az iparág a 19. század végén és a 20. század elején érte el fejlődése csúcspontját, majd az 1930-as évektől kezdődően hirtelen hanyatlásnak indult, amikor megjelentek Japán édesvízi kagylókban tenyésztett gyöngyei.

A GYÖNGYÖK ÚTJA ELEMEI

—A Gyöngyök Útja természetes élőhelyek, történelmi építmények és új építészeti létesítmények – beleértve az infrastrukturális elemeket is – keverékéből áll.

AZ UNESCO VILÁGÖRÖKSÉGI LISTÁN SZEREPLŐ ELEMÉK:

3 tengeri osztrigatelepe: Hayr Bū-I-Thāmah, Hayr Bū ‘Amāmah és Hayr Shtayyah

—Ez a három osztrigatelepe Bahrein északkeleti részén, a tengeren található. Összesen mintegy 35 000 hektárnyi területet fednek le, 95 749,5 hektáros védőzónával. A három osztrigatelepe a védőzónájával együtt Bahrein

törvényei szerint nemzeti tengeri védett területté lett nyilvánítva.

Bū Māhir tengerpart

—A Muharraq legdélibb csücskén, egy egykori ará-pályszigeten található Bū Māhir tengerpart nagyrészt változatlan maradt az 1930-as években bekövetkezett gyöngyhalászati hanyatlás óta.

—Ezen a partszakaszon fesztiválokat tartottak az éves gyöngyhalász szezon kezdetének és végének megünneplésére (Ghus al-Kabir). A partszakasz egyben kapuként is szolgált a külvilág felé: egész évben fogadta a látogatókat, kereskedőket és diplomatákat. Mivel nehezen megközelíthető volt, védelmet biztosított Muharraq számára; a sekély, korallzátonyokkal teli vízfelületek – amelyek közül sokat azóta feltöltöttek és szárazföldre alakítottak – arra kényszerítették az érkezőket, hogy az embereket és árukat evezős csónakokba rakodják át, mielőtt partra szálltak volna.

—Az itt tartott legjelentősebb szertartások a gyöngyhalász flotta indulását (al-rakbah) és mintegy négy hónappal későbbi visszatérését (al-quffal) ünnepelték. Muharraq teljes lakossága a part mentén gyűlt össze, sok nő és gyermek különleges viseletbe öltözve. Az indulás időpontját – rendszerint június elején – az államfő (az emír) körülbelül tíz nappal korábban hirdette ki. Az esemény napján több száz dhow hajó legénysége vontatta a szárazföldről a tengerbe a hajókat, miközben a nők Mrad-dalokat énekeltek

- 04 A Gyöngymúzeum izgalmas felületei a Siyadi-majlisban
- 05 A Siyadi-mecset előtti új tér

a biztonságos hazatérés reményében, a legénység tagjai pedig doboltak és gyöngyhalász-énekeket dalolva hajóztak ki.

—A gyöngyhalászat korszakában Bahrein legfontosabb napja a quffal volt, amelyet szeptember közepe és október eleje között tartottak, és amely egyszerre volt az ünnep és a tragédia napja. A gyöngyhalász flották az osztrigaszegzon lezárásának kihirdetését követően szinte azonnal visszatértek. A nők és gyermekek a parton gyülekeztek, hogy figyeljék a fekete zászlókat, amelyek a tengeren bekövetkezett haláleseteket jelezték. A hála énekei összekeveredtek a gyász hangjaival azokért az édesapákért és fiakért, férjekért és testvérekért, akik nem tértek vissza.

—A Bū Māhir tengerpart a fiatalok játszótereként is szolgált, a folklórhoz kötődő hiedelmek és rítusok helyszíne volt, alkalmas volt népzene előadására, valamint szabadtéri találkozóhelyként (majlis) működött, ahol hagyományos ételeket szolgáltak fel. Az újonnan épített vagy kijavított hajók vízre bocsátását is itt ünnepelték meg.

Qal'at Bu Mahir

—Ennek az erődnek a története a régmúltba nyúlik vissza: legkorábbi ábrázolása egy 1635-ből származó portugál térképen található, azóta többször elpusztították, majd újjáépítették. Napjainkban már csak a déli torony és a hozzá kapcsolódó szárny áll, bár a többi szárny régészeti maradványait is feltárják. Az erőd ma egy, a PAD Architects által tervezett látogatóközpontnak ad otthont,

amely a Gyöngyök Útja átfogó bemutatását nyújtja 16 építészeti makett segítségével. A látogatók hajóval kelhetnek át a Bahreini Nemzeti Múzeumtól az öblön keresztül Qal'at Bū Māhirhoz.

—Mielőtt 1868-ban, a katarai–bahreini háború során beavatkozó brit haditengerészeti erők nagyrészt lerombolták, Qal'at Bū Māhir létfontosságú szerepet játszott Muharraq lakosságának és vizeinek védelmében, és egy ideig az Arad-erőd [3] „testvéreként” szolgált, őrizve a Muharraq-öböl átjáróját. Megvédte a gyöngyhalász flottákat a kalóztól és más támadóktól minden gyöngyhalász szezon kezdetén és végén. Ezenfelül oltalmazta Muharraq városának fő vízellátását is: egy édesvíz-forrást, amely a tengerben helyezkedett el.

—A megrongálódott erőd a későbbiekben is szolgált a gyöngyhalász társadalmat a gyöngyhalászati naptárhoz kapcsolódó fesztiválok helyszínéül, valamint kiemelkedő megfigyelőpontként, ahonnan a dhow hajók indulását és visszatérését lehetett nyomon követni. A szigetet és az erődöt 1930-ban részlegesen helyreállították, hogy himlőkarantén-állomásként szolgáljanak. Azóta további feltárási és rekonstrukciós munkálatok is zajlottak.

Siyadi üzletek

—Az Al Qaisariya souq (bazár) felújított kereskedelmi épületeivel szemben bájos, eredeti üzletek és raktáregyületek (amarat) találhatóak, amelyeket 1860-ban építettek, és amelyeket a Siyadi család folyamatosan használ

06

08

07

- 06 A mecset udvara, mögötte a Gyöngymúzeum épülete
- 07 Kilátás a mecset üvegfalán át a Siyadi-házra és a múzeumra
- 08 A Murad-majlis kertje
- 09 Murad Boutique Hotel Anne Holtroptól
- 10 Az Al-Jalahma-ház nagyméretű épület, előtte tágas tér

kereskedelmi tevékenységéhez. Áruik a gyöngyöktől a teán át a cukorig és a fűszerekig terjedtek.

3 raktárépület („amarat”)

—Ez a három történelmi kereskedelmi épületből álló csoport Muharraq hagyományos piaci negyedében található, közvetlenül a Siyadi-üzletektől nyugatra. Az épületeket a Fakhro család emeltette üzlethelyiségként és raktárépületeként („amarat”), akik hajókkal és fával kereskedtek.

‘Amarat Yousif Abdurrahman Fakhro

—Már csak romjai láthatók, és ilyen formában a gyöngyhalászat korszakának hanyatlását szemlélteti.

‘Amarat Ali Rashed Fakhro (I)

—Üzlet- és raktárépület-együttes, amelyet a Fakhro család az 1890-es évektől üzemeltetett. Az épület mindkét végén nagyméretű kapuk találhatók, amelyek kettős

megközelítést biztosítottak az egykori piactér és a tengerpart felől. Az épület ma is otthont ad Muharraq egyik leghosszabb ideje folyamatosan működő kávézójának, a Qahwat Bu Khalafnak, amely a gyöngyhalászat korszakában a piaci negyed egyik fontos társadalmi intézménye volt.

‘Amarat Ali Rashed Fakhro (II)

—A történelmi „amarat” épületek közül a legépebben maradt fenn, mégpedig az egyetlen olyan piaci körzetben, amelyet a kereskedők ma is eredeti rendeltetésének megfelelően használnak, kereskedelmi áruk tárolására.

Nukhidhah-ház

—Ez a kisméretű, ám festői épület a hajóskapitányok (nukhidhah) szerepét idézi fel a gyöngyhalász gazdaságban. Nukhidhah Jassim Ajaj az 1920-as években építette majlisként, vendégszobákkal az idényre érkező

gyöngyhalászok számára. Az épületet egy sikátor választotta el Ajaj családi házatól, ahogyan az akkoriban szokás volt a háztartás női tagjai magánéletének megőrzése érdekében.

—Az ilyen üzleti célú tér meglehetősen elengedhetetlen volt, mivel egy kapitány szakmai sikere nagymértékben kapcsolattrendszerétől és társadalmi tőkétől függött. Fontos volt a legjobb gyöngyhalászok megnyerése, a legénység összetartásának erősítése, valamint a szoros kapcsolatok fenntartása a gyöngykereskedőkkel (tawawish).

Al-Ghus-ház

—Más néven a Gyöngyhalászok Háza. Feltételezések szerint a 20. század első évtizedében épült gyöngyhalászok elszállásolására, egy hajóskapitány (nukhidhah), annak helyettese, vagy esetleg egy hajóépítő mester megbízásából. Az Al-Ghus-ház eredetileg a tengerparton állt, a tengeri átjáróra nézve, amely létfontosságú kapcsolatot biztosított az egykori árapálysziget, Bū Māhir (Halat Bū Māhir), a Bū Māhir-erőd (Qal'at Bū Māhir) és a külső kikötő felé.

—Egyszerű, földszintes épület, amely kezdetben három zárt helyiségből és egy nyitott oszlopcsarnokból (liwan) állt, egy központi udvar köré szervezve. Az idősebb muharraki lakosok visszaemlékezései szerint a gyöngyhalászathoz kapcsolódó árukat olykor a ház utcafronti

részében tárolták addig, amíg az apály elegendően vissza nem húzódott ahhoz, hogy elérhetővé váljon Halat Bū Māhir.

—Bár a legtöbb gyöngyhalász (ghasah) és még alacsonyabb bérű vontató (siyub) pálmakunyhókban (barasti) élt, az Al-Ghus-ház mégis jól reprezentálja lakhatásukat, mivel a barasti építmények alaprajza nagyon hasonló volt: néhány helyiség rendszerint egy közös, de zárt udvar két oldalát foglalta el. Az udvart ma is – akárcsak egykor – apró kagylóhéjak borítják, amelyeket a közeli partokról gyűjtöttek, és amelyek idővel homokká bomlanak. Az épület egy szerény, alacsony-közepes jövedelmű család házának prototípusa, amely helyben gyűjtött korallkőből épült.

Al-Alawi-ház

—Az Al-Alawi-házban található Muharraq egyetlen ma is működő széltornya, a korábbi uralkodó, Shaikh Isa bin Ali Al Khalifa palotáján kívül. A kétszintes épület az utolsó fennmaradt példája egy egykor gyakori középosztálybeli családház-típusnak, amely egy kis központi udvart körülölelő négyzetes alaprajzból és egy sarokban elhelyezett széltoronyból állt.

—Az épület a gyöngyhalászati iparágat kiszolgáló kereskedelemről származó vagyomból épült lakóépítészet példája. Építtetője, Mahmoud Muhammad al-Alawi – apjához hasonlóan – kereskedő volt, és a közeli üzletéből látta el a gyöngyhalászati gazdaságot különféle árucikkkel, többek között dohánnyal, kötéllel, horgonyokkal és vitorlavászonnal a dhow hajók számára, halolajjal, őrölt gipsszel és tömítőanyaggal azok építéséhez, valamint gyöngyhalászati felszerelésekkel, például orresipesszel, gyűjtőkosarakkal és bőrből készült ujjvédőkkel. Emellett édesvíz-szállító hajókat is üzemeltetett, amelyek ivóvizet juttattak el a gyöngyhalászó dhow hajókhoz.

—Az Al-Alawi családhoz hasonló kereskedők jellemzően a part mentén éltek, hogy a szezon idején alapvető ellátmányokkal tudják kiszolgálni a gyöngyhalász hajókat. Amikor az építkezés az 1930-as évek elején – a gyöngyhalászati gazdaság utolsó évtizedében – megkezdődött, a ház egy feltöltéssel nyert területen épült fel, közvetlenül

annak az öbölnek a közelében, amely korábban Muharraq és al-Halah szigeteit választotta el egymástól.

A GYÖNGYÚT ÉSZAKI SZAKASZÁNAK ELEMEI

—Tervező: Studio Anne Holtrop, együttműködésben Mario Monottival, a Restaura SRL-lal, Gaetano Arcobenével, az SJM-mel, az Ismail Khonji Architects-szel és a Madison Cox Landscape Architects-szel.

Siyadi-komplexum

—A Siyadi család a 19. század elején telepedett le Muharraqban, és jelentős vagyonra tett szert gyöngy-nagykereskedőként (tajir al-lu'lu'), saját gyöngyhalász flottával rendelkezve. Az idő előrehaladtával a család felépítette a Siyadi-komplexum három, egymással szorosan összefüggő épületét.

Siyadi-majlis - Gyöngymúzeum

—A Siyadi-majlis nemcsak kifinomult díszítésével emelkedik ki, hanem a gyöngyhalászat korszakából fennmaradt egyetlen négyszintes épület is. Eredetileg 1850-ben egyszintes lakóépületként jött létre, és Muharraq legkorábbi kőépítményei közé tartozik. A majlist Ahmad bin Jassim Siyadi építtette hozzá 1921-ben; ez az utolsó fennmaradt példája azoknak a helyeknek, ahol a közelről és távolról érkező gyöngykereskedőket fogadták, és velük tárgyalásokat folytattak.

—Az iszlám hagyományoknak megfelelően a férfiak terei és a nyilvános terek világosan elkülönültek a család lakóhelyiségeitől, a női családtagok magánéletének védelme érdekében. A család nőtagjai a majlisban zajló eseményeket faragott farácsokon keresztül, láthatatlanul figyelheték meg saját helyiségeikből.

—Napjainkban a Siyadi-majlis gyöngymúzeumként működik, öt kiállítótérrel. A részletgazdag díszítés modern luxuselemek egészítik ki, például az öntött üvegből készült ablakok, amelyek a hullámozó tengert idézik. A felső szinten található nagy kiállítótér ragyogó patinával fénylik, amelyet vakolatra felvitt ezüstbevonattal értek el, és amely a sós tengeri levegő hatására oxidálódott.

Siyadi-ház

—Az 1931-re datálható Siyadi-házat ma is az építető, Abdullah bin Isa Siyadi unokája lakja. A lakóépület nagyszabású kialakítása a gyöngykereskedő család hatalmas vagyonát tükrözi, még akkor is, amikor a gyöngyhalászati gazdaság már hanyatlóban volt.

Siyadi-mecset

—Az 1865-ben épült, 1910-ben átalakított, majd nemrégiben helyreállított Siyadi-mecset Muharraq legkorábbi, a gyöngyhalászati gazdasághoz kötődő iszlám vallási értékeit megtestesítő épülete, egyben a város legrégebbi fennmaradt mecsete. A szerény, egyszintes, belső udvaros mecset kúpos minarettel rendelkezik, és folyamatos használatban van. A közösség számára Isa és Jassim bin Ahmad Siyadi adományozta.

Murad-majlis

—A Mura-majlis és a Murad-ház egy kis nyilvános tér két oldalán helyezkedik el, közöttük egy mecsettel. Mindkettő a Murad család tulajdona, akik számos generáción keresztül gyöngykereskedők (tawawish) voltak. Korallkőből épültek, és a gyöngykereskedő (tawwash) lakóházának és vendégházának legjobb állapotban fennmaradt, leghitelesebb példáit jelentik. A majlis építészeti és díszítő részletei viszonylag egyszerűek a nagykereskedők reprezentatív vendégfogadó termeihez képest – ez hitelesen tükrözi egy tawwash társadalmi státuszát.

—A Murad-majlis szolgált a férfi vendégek fogadására, a gyöngyök adásvételének lebonyolítására, valamint az éjszakára maradó látogatók elszállásolására. A majlist a Murad család napjainkban is használja.

Murad-ház - Murad Boutique Hotel

—A Murad-ház klasszikus belső udvaros lakóházként épült, tágas földszinti helyiségekkel, amelyek egy nyitott központi udvar köré rendeződnek, valamint egy emeleti szinttel, amely tetőteraszokat is magában foglalt. Ezekről a teraszokról régen a tengerre lehetett látni, amikor a part mindössze 50 méterre volt, még a feltöltési munkálatok előtt. A családfő földszinti, a bejárat közelében

04

05
06
07

08

09

elhelyezkedő szobájában különösen figyelemre méltó egy páncélszekrény (tjurr), amelyben a háztartás értékeit, köztük a gyöngyöket tárolták. Átfogó restaurálást és új építészeti kiegészítéseket követően a Murad Boutique Hotel 2025-ben fogadta első vendégeit. Bár a modern formanyelvű elemek önállóan jelennek meg, szabálytalan formáik tiszteletben tartják a hagyományos építészet kézműves és organikus jellegét, és biztosítják, hogy az új építmények harmonikusan illeszkedjenek a történeti struktúrákhoz és az udvar dús növényzetéhez.

A GYÖNGYÚT DÉLI SZAKASZÁNAK ELEMEI

—Tervező: Studio Gionata Rizzi, Franco Pianon and Associates mérnökiroda, Marco Motisi, Samira Kazempour.

Badr Ghulum- és Turabi-házak

—Badr Ghulum Suleiman hagyományos népi gyógyász és borbély volt, aki 1912-ben alapította meg praxisát Muharraqbán. Mivel a modern egészségügyi szolgáltatások hiányoztak, a Badr Ghulum-ház fokozatosan egész kis klinikává nőtte ki magát, és ma a város legkorábbi, gyógyászati ellátás céljára épített, fennmaradt épületének számít. A klinika azon ritka helyek egyike volt, ahol mindenkit egyenlően fogadtak, és elhivatottsággal, tisztelettel kezeltek. Az ingatlan – amely ma is a Ghulum család tulajdonában van – története a családi tevékenység bővülését mutatja be több építési fázison keresztül, egészen a legutóbbiig, amely során a kezelőhelyiséget korallkőből újjáépítették. Ez a máig fennmaradt helyiség magában foglalta a patikát, ahol a kezelésekhöz használt gyógynövény- és ásványi alapú pasztákat és szirupokat készítettek. A ház – virágzó, gyógyító növényekkel beültetett udvari kertjével – a hagyományos városszövetbe

- 11 A dúsgazdag Fakhro-család rezidenciája a kert felől
- 12 A Souq Al Qaisariya régi szárnya...
- 13 ... és a Holtrop által tervezett új szárny a földzsalus betontömbökkel

ágyazódik, kanyargós, keskeny gyalogos utcákkal, amelyeket egyszintes és kétszintes lakóépületek szegélyeznek. A Badr Ghulum-ház eredeti alaprajzából a nyugati oldalon elhelyezkedő három helyiség, az udvar felé néző oszlopcsarnok (liwan), valamint a kezelőszoba maradt fenn.

Al-Jalahma-ház

—Az Al-Jalahma család a gyöngyhalászati gazdaság számos kulcsfontosságú szakmájában jelen volt, a gyöngyhalásztól és vontatóktól kezdve a kereskedőkön (tajir) át egészen a gyöngynagykereskedőig (tawawish). Az Al-Jalahma-ház, amely Muharraq városának északi csücskén, az al-Halah-sziget felé vezető kapunál épült – még a feltöltések kora előtt –, a család otthona volt. Az épület egy nagyméretű, összetett lakóház prototípusát kínálja, ahol a többes házasságok következtében a háztartás tagjainak többségét nők alkották. Ennek eredményeként a ház egyedülálló lehetőséget kínál a gyöngyhalászati gazdaság női nézőpontjának feltárására. A háztartás női tagjai magánéletének védelme az iszlám építészet jól kialakult alapelve, és ebben a rendkívüli épületben egy bonyolult folyosó-, lépcső-, erkély- és udvarrendszer valósítja ezt meg. Különösen figyelemre méltó, hogy a Jalahma-ház nemek szerint elkülönített terei teljes mértékben rugalmasak: például a férfiak számára fenntartott fogadóterek a látogatók távozása után visszaalakulhattak női terekké. A jelölt ingatlanok közé tartozó többi nagy családi rezidenciában a vendégfogadó helyiséget (majlis) külön épületként, vagy legalább külön bejáratral alakították ki. Az Al-Jalahma-házban ezzel szemben

14

a legrepresentatívabb fogadótér (hafiz) a családi ház központjában helyezkedik el. Az emeleten található, szellős hafiz a nyári hónapokban a nők kedvelt tartózkodási hely volt, amikor a gyöngyhalászati szezon idején Muharraq „női várossá” alakult.

Fakhro-ház

__Yousif Abdurrahman Fakhro, a gyöngyhalászati fellendülés csúcspontján működő, sikeres fa- és hajókereskedő fényűző rezidenciája. A Fakhro-ház eredeti léptéke és részletgazdagsága párhuzamba állítható a gyöngy-nagykereskedők (tajir al-lu'lu') által épített díszes lakóházakkal, ugyanakkor egyedülálló példát kínál arra, miként terjeszkedett egy családi otthon a korai feltöltési gyakorlatok során fokozatosan a tenger irányába, az igények növekedésével. Az akár 50 hajóból álló flotta tulajdonosaként Yousif Abdurrahman Fakhro saját dokkal rendelkezett közvetlenül a rezidenciája mellett, és magánlakosztálynak ablakából, valamint a tengerre néző majlisából figyelhette flottája érkezését és indulását. Az ingatlan teljes területe mintegy 3000 négyzetméter, amelynek közel fele beépített terület. A raktárépülete (amarat), amelyet raktározásra és dhow hajók építésére is használtak, Muharraq kereskedelmi központjának közelében található. Mivel a sűrűn beépített tengerparti városrészben nagy vízparti telket igényelt a rezidencia, a kereskedő az egyik legkorábbi nagyszabású feltöltési munkálattal hozta létre a Fakhro-ingatlant Muharraqban. Ahogy vagyona és családja gyarapodott, bővítésekre volt szükség, amelyeket kizárólag további feltöltések révén lehetett megvalósítani.

KORTÁRS KIEGÉSZÍTÉSEK

Gyöngyút Látogatóközpont

Tervező: Valerio Olgiati Architects, Emaar Engineering. Megépült: 2018-ban. Elhelyezkedése – az útvonal közepén – hangsúlyozza, hogy a Gyöngyút teljes egészében vagy részleteiben bármely kiindulóponttól bejárható. A beton

előtető megtévesztően részletgazdag, az arab szélternyokra utaló motívumokkal. A tágas belső tér egy kisebb múzeumnak ad otthont, valamint magában foglalja az UNESCO-listán szereplő 'Amarat Yousif Abdurrahman Fakhro romjait is.

Souq Al Qaisariya

__Tervező: Studio Anne Holtrop, Mario Monotti, Restaura SRL, Gaetano Arcobene, SJM, Ismail Khonji Architects, Madison Cox Landscape Architects. Megépült: 2022-ben. Az épület az úgynevezett „talaj mint zsaluzat” (soil as shuttering) technikával készült, amely lehetővé teszi az olcsó helyszíni betonozást. Az eredetileg a korallkő organikus formáiból – a történeti építészeti hagyomány egyik gyakori, ma már megfizethetetlen anyagából – inspirálódó koncepciót a Studio Anne Holtrop továbbfejlesztette, hogy az új anyag új funkciókat szolgáljon.

Gyöngyút gyalogoshíd

__Tervező: Kersten Geers és David Van Severen (KGDVS), Ismail Khonji Architects. Megépült: 2020-ban. A monumentális, konzolos betongerendákról lefüggesztett, 165,2 méter hosszú híd nyolcsávos közút, valamint egy parti őrségi létesítmény felett ível át. Helyreállítja a kapcsolatot a természetes partvonal és az ember alkotta város között, újratereztve a város és a tenger természetes összeköttetését.

4 többszintes parkolóépület

__Tervező: Christian Kerez, Arsinals Engineering. Megépült: 2024. január. A projekt részeként négy többszintes parkolóépület épült Muharraqban Christian Kerez tervei alapján. Ezek a város lakói számára ingyenes parkolóhelyeket biztosítanak, miközben fizetős parkolási lehetőséget kínálnak a látogatóknak is. Nyitott és tágas szerkezetük új városi attrakciót teremt, és új minőséggel gazdagítja a történeti városközpontot. A Muharraq központjában elhelyezkedő, szabad formájú, nyitott struktúra

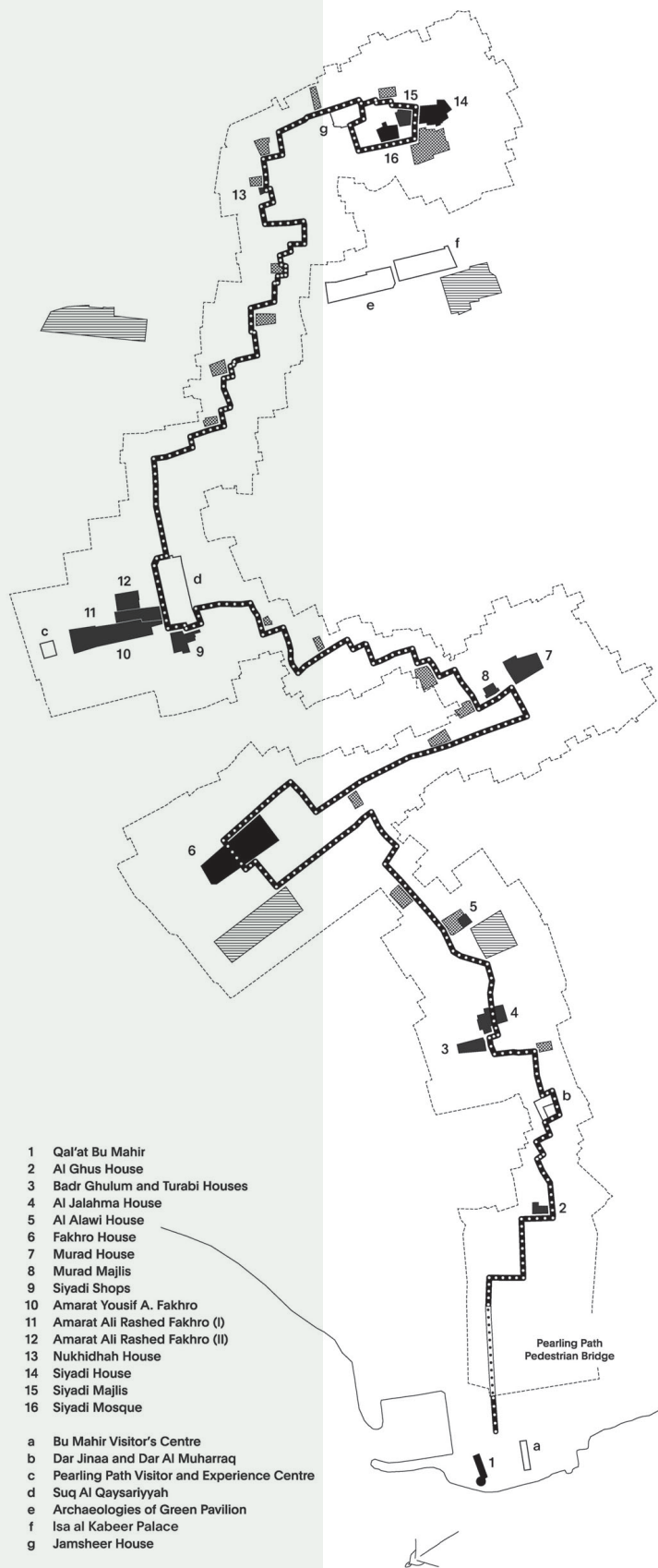
- 14 Beleférték a projektbe a parkolók is, Christian Kerez rendhagyó munkái
- 15 Összesen 17 kisebb-nagyobb terecske, köztér, kis park kapcsolódik a projekthez
- 16 A Gyöngyút térképe

segíti a tájékozódást a sűrű városszövetben. Az új parkolóházak minden szintje sajátos térélményt kínál: dombokon és halmonokon vezető útvonalak hoznak létre könnyen felismerhető helyeket. A parkoló felülnézetből és alulról egyaránt egymásra rétegzett tájak benyomását kelti. Ebben a radikálisan újraértelmezett parkolótípusban a födémelemek és a rámpák egyetlen folyamatos elemként olvadnak össze.

17 közterület (tér)

—Tervező: Bureau Bas Smets, Office Kersten Geers David Van Severen (KGDVS), Gulf House Engineering. Megépült: 2019–2024. Lámpaoszlopok vezetnek végig a látogatókat a Gyöngyök Útja mentén elhelyezkedő 17 apró közteret összekötő útvonalon. A burkolatok és utcabútorok különleges, polírozott betonból készültek, amely irizáló fehér gyöngyházzal készült. A sűrű faültetések mikroklimákat hoznak létre, üdítő enyhülést nyújtva a forró sivatagi éghajlatban.

- 1 Qal'at Bu Mahir
 - 2 Al Ghus House
 - 3 Badr Ghulum and Turabi Houses
 - 4 Al Jalahma House
 - 5 Al Alawi House
 - 6 Fakhro House
 - 7 Murad House
 - 8 Murad Majlis
 - 9 Siyadi Shops
 - 10 Amarat Yousif A. Fakhro
 - 11 Amarat Ali Rashed Fakhro (I)
 - 12 Amarat Ali Rashed Fakhro (II)
 - 13 Nukhidhah House
 - 14 Siyadi House
 - 15 Siyadi Majlis
 - 16 Siyadi Mosque
- a Bu Mahir Visitor's Centre
 - b Dar Jinaa and Dar Al Muharraq
 - c Pearl Path Visitor and Experience Centre
 - d Suq Al Qaysariyyah
 - e Archaeologies of Green Pavilion
 - f Isa al Kabeer Palace
 - g Jamsheer House

03
05
15

16

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Holtrop, Anne: „A múlt gyöngyszemei”, *Metszet* Vol 17, No 1 (2026), pp 30–35.
- [2] „Pearling, Testimony of an Island Economy”, *UNESCO világörökségi lista* [honlap] hozzáférhető: <<https://whc.unesco.org/en/list/1364/>> [utolsó belépés: 2026-02-02].
- [3] Holdich, Thomas Hungerford: „Bahrein Islands”, in Hugh Chisholm (ed): *Encyclopædia Britannica*, Vol 3 (11th ed), Cambridge University Press (1911), p 212.

